

Dabas lielveikals un drošības tīkls - kā mežs apgādā pasauli ar pārtiku

Autors: Kajs Lintunens (Kai Lintunen) Somijas Meža asociācijas Starptautisko sakaru nodaļas vadītājs.

Šogad **Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskā mežu diena ir 21.marts**. Tā tiks atzīmēta saistībā ar tēmu "Meži un pārtika". Šī tēma ir izcelta Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) videoklipā, kura veidošanā palīdzēja Somijas Meža asociācija, raksta Somijas Meža asociācijas Starptautiskās komunikācijas nodaļas vadītājs Kajs Lintunens.

Mežu nozīme pārtikas apgādē bieži vien netiek ņemta vērā. Ir ļoti aktuāli to uzsvērt. Mūsdienās mūsu pasaule saskaras ar sarežģītām problēmām, tostarp konfliktiem, ārkārtas humanitārajām situācijām, klimata krīzes un C-19 pandēmijas ietekmi, kas izraisa ekonomiskus satricinājumus un lejupslīdi, kā arī starptautisko piegāžu pārtraukumus.

Pašreizējā situācijā pasaulē, kad daudzviet valda agresija un karš, meži kalpo kā pārtikas nodrošinājuma tīkls ārkārtas situācijās. Neatkarīgi no tā, vai tā ir neveiksmīga raža vai dabas katastrofas, vai konflikts, kas pārtrauc pārtikas piegādes ķēdes, meži piedāvā glābšanas iespēju kā alternatīvu uztura un līdzekļu nodrošinājuma avotu.

Meži aizņem vienu trešdaļu zemes platības un tajos ir aptuveni 80 % no pasaules sauszemes bioloģiskās daudzveidības. Gandrīz vienas trešdaļas pasaules iedzīvotāju iztikas, pārtikas un uztura nodrošinājums ir atkarīgs no meža resursiem un pakalpojumiem. Meži dažādos veidos veicina iedzīvotāju apgādi, nodrošinot uzturvielām bagātu pārtiku, ienākumus, nodarbinātību, enerģiju un ekosistēmas vai dabas pakalpojumus.

Meži ir kā dabas lielveikali, kas ražo un piedāvā augļus, sēklas, saknes, sēnes, ogas, medu un olbaltumvielām bagātu medījumu. Tie piegādā būtiskas uzturvielas, kas citādi būtu nepieejamas. Meža ekosistēmas kalpo lauksaimniecības, lopkopības un zivsaimniecības produkcijas ražošanai, regulējot ūdens daudzumu,

aizsargājot augsni, nodrošinot barības vielu apriti, kaitēkļu apkarošanu un apputeksnēšanu.

Brīva piekļuve pārtikai daudzās Eiropas valstīs

Meži ir tuvi daudziem eiropiešiem, ne tikai somiem. Somijā cilvēki dzīvo apmēram 700 metru attālumā no tuvākā meža. Tāds ir vidējais rādītājs - un tas ir loģiski, jo 75 % Somijas sauszemes platības aizņem meži.

Tas nozīmē, ka ikvienam ir savs viedoklis par mežiem. Par meža tematiku tiek diskutēts, dažkārt diezgan intensīvi. Sēņošana un ogošana ir ikdienas sastāvdaļa. Tās, kā arī dažādi garšaugi, ir ļoti svarīga Eiropas iedzīvotāju uztura sastāvdaļa.

Neraugoties uz to, ka daudzās valstīs meži ir viegli un brīvi pieejami, tie joprojām tiek nepietiekami izmantoti. Pašlaik tiek ievākta tikai neliela daļa no iespējamā potenciāla, un lielākā bagātība tiek atstāta mežos. Šajā jomā ir iespējams veikt attiecīgus uzlabojumus.

Medījumiem dzīvniekiem un medībām ir liela nozīme Eiropas meža pārtikas ražošanā. Medījumi ir bagātīgs olbaltumvielu avots. Medības pilda vairākus uzdevumus, tostarp nodrošina savvaļas dzīvnieku apsaimniekošanu un mazina dzīvnieku nodarītos postījumus. Medībām ir arī milzīga ekonomiskā nozīme. Eiropā ir aptuveni 7 miljoni mednieku, kuri nodrošina ekonomiskos ieguvumus, kas tiek novērtēti 16 miljardu euro apmērā.

Aizraujoša, bet lielā mērā nezināma no mežiem iegūtu pārtikas produktu daļa, ko ražo īpaši Eiropā, ir koksnes celulozes ekstrakti. Tos izmanto zobu pastas, kečupa un sinepju sastāvā, jo tie ietekmē produkta "plūstamības īpašības".

Citiem vārdiem sakot, pateicoties *karboksimetilcelulozei (CMC)*, kečups un sinepes vienmērīgi izplūst no pudeles, kad tās tiek izspiestas. *CMC* nodrošina arī dažādu veidu sulu konsistenci un tekstūru. Farmaceutiskos produktos, piemēram, tabletēs, *CMC* izmanto kā pildvielu, lai savienotu kopā citas sastāvdaļas.

Pēdējos gados visā pasaulē, arī Eiropā, pieaug dažādu vietējo pārtikas produktu, dabisko izstrādājumu un mazapjoma ražošanas tendence, tāpēc situācija attīstās pozitīvi. Ir ļoti svarīgi, lai meža

nozare apvienotu spēkus, veicinot dažādus meža ilgtspējīgas izmantošanas aspektus.

Pateicoties ražošanas sadarbībai, video (*lūdzu, saite raksta noslēgumā*) ir redzami arī ziemeļu mežu produkti. Simboliski Somijas mežs, brūklenes un alnis iepazīstina ar tēmu par pasaules mežiem un pārtiku, ko tie sniedz.

Tiek uzsvērta arī ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas nozīme mežu labklājībai un produktivitātei. Video ir izplatīts starptautiskos ziņu kanālos vairāk nekā 140 valstīs.

Lai apmierinātu pieprasījumu pēc pārtikas, materiāliem un enerģijas, ir ļoti svarīgi efektīvi un lietderīgi izmantot zemi, ūdeni un biomasu. Bioekonomikas un biotehnoloģiju nozares attīstība un tās izmantošana lauksaimniecībā, veselības, ķīmijas vai tekstilrūpniecībā ir klasisks bioekonomikas darbības piemērs. Pētniecība, zinātne un inovācijas paplašina robežas tam, ko mēs varam darīt ar mežiem, kā arī daudzpusīgajam mežu izmantojumam un ieguvumiem.

Ar saziņas palīdzību mēs varam mainīt patērētāju uzvedību. Mums ir jāmaina uztvere, jāpalielina un jāpaātrina dabā balstītu risinājumu izmantošana, lai aizstātu fosilās izejvielas. Mums tie jāpārvērš pievilcīgos stāstos, kas ir būtiski un jēgpilni cilvēkiem viņu ikdienas dzīvē. Sers Deivids Attenboro, britu raidījumu vadītājs, biologs, dabas vēsturnieks un rakstnieks, pievienojoties Instagram, to ļoti labi formulēja: “planētas glābšana tagad ir komunikācijas izaicinājums”.

<https://forest.fi/blog/the-united-nations-international-day-of-forests/>